

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ АПК

*Полукаров О.І., канд. техн. наук, доц. (каф. ОППЦБ КПІ ім. Ігоря Сікорського);
Бесараб К.М., студ. (гр. УЗ-41, ФММ КПІ ім. Ігоря Сікорського)*

Агропромисловий комплекс завжди був одним із пріоритетних напрямків збереження продовольчої безпеки будь-якої країни. Модернізація АПК відбувається постійно. В процесі введення нової техніки та засобів виробництва змінювалися і підходи до забезпечення охорони праці, впроваджувались нові системи стандартів безпеки праці.

Проте в нинішніх умовах нестійкого економічного стану в більшості підприємств АПК відбувається старіння основних засобів, внаслідок чого діючі обладнання та техніка мають значний знос, та більше ніж на 90% не відповідають вимогам охорони праці [1, с. 100]. Це є причиною того, що АПК України на сьогоднішній день є однією з найбільш травмонезбезпечних і складних галузей економіки.

Хоча сучасні розробки діячів, що займаються наукою охорони праці, знайшли своє відображення в практичних системах, які запобігають виникненню травматизму і захворювань, істотних змін за вирішенням проблем в АПК не відбувається. Не переглядаються застарілі нормативні документи та не розроблена галузева програма з охорони праці.

Відповідно до поставленої проблеми метою роботи є проведення дослідження рівня виробничого травматизму, професійних захворювань та пропозиції щодо удосконалення управління охороною праці на підприємствах АПК.

З кожним роком кількість техніки на сільськогосподарських підприємствах зменшується, при цьому машинно-тракторний парк має великий термін служби і значний знос. Слід також зазначити, що сільське господарство залишається однією з найбільш «ризикованих» для здоров'я і життя працівників галузей.

За останніми даними, в агросекторі зафіксований найбільший показник смертності внаслідок травм на виробництві. За 11 місяців 2017 року через порушення техніки безпеки загинуло 70 працівників АПК (рис. 1).

З рис. 1 бачимо, що АПК займає перше місце серед галузей по стану виробничого травматизму зі смертельними наслідками. При цьому дуже високий рівень важкого травматизму в сфері ремонту та технічного сервісу машинно-тракторного парку – кожна п'ята травма з тяжким наслідком. Найбільше нещасних випадків зі смертельним наслідком цього року сталося з механізаторами – 19 осіб та слюсарями-ремонтниками – 12 осіб [2].

За статистикою в загальній структурі причин нещасних випадків з тяжкими наслідками в галузі технічного сервісу АПК майже 62% займають організаційні причини, в тому числі: недоліки в навчанні працівників охороною праці, безпечним прийомом і методам виконання робіт, незадовільна організація виконання робіт.

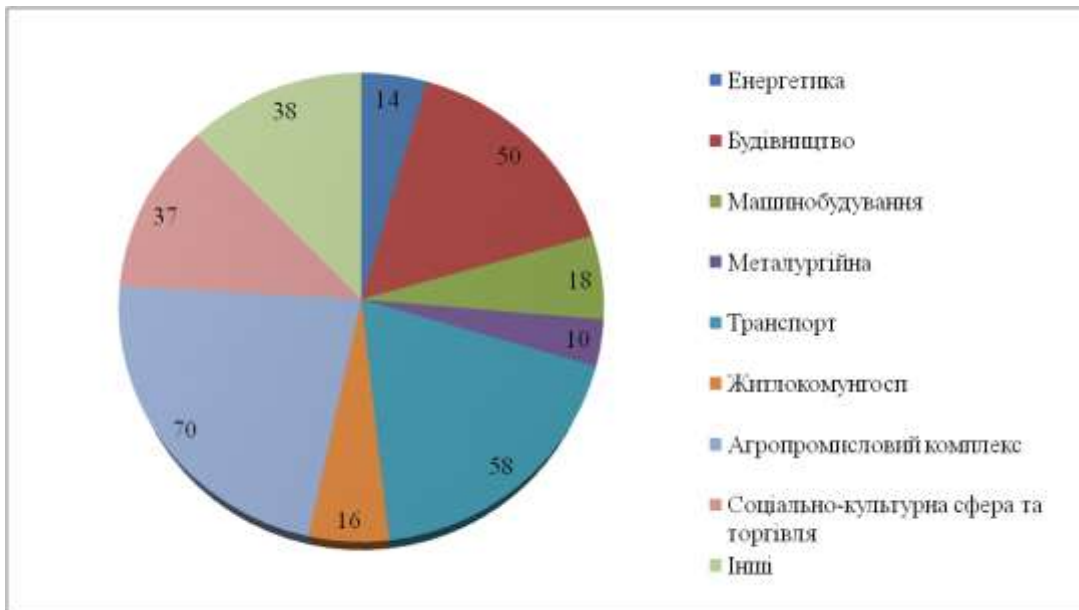

Рис. 1. Стан виробничого травматизму зі смертельними наслідками за 11 місяців 2017 року по галузях нагляду (осіб) [2]

Поряд з організаційними причинами високому травматизму і захворюваності сприяють різноманітність видів робіт в різних погодних і кліматичних умовах, незадовільні умови праці, зношеність інженерно-технічного обладнання, недосконалість техніки, методів і засобів профілактики травматизму і профзахворювань, недостатня увага до підготовки дипломованих фахівців з охорони праці, брак коштів на охорону праці та ін.

Так, статистика констатує, що максимальний (більше 50%) відсоток травм, професійних і простудних захворювань працівники технічного сервісу отримують при ремонті і технічному обслуговуванні сільськогосподарських машин через незадовільний стан робочих місць (робочих ділянок) і недостатніх знань працівниками необхідних вимог по техніці безпеки і умов праці при виконанні різних технологічних операцій, в тому числі при роботах з застосовуваною зарубіжною технікою [3, с. 228].

Через управління персоналом, трудовою та технологічною дисципліною, технічним обслуговуванням можна впливати на величину ризику виникнення аварійних і небезпечних ситуацій на підприємстві. Потрібно також урахувати й інші фактори впливу на безпеку праці, такі як інструктажі, підвищення кваліфікації персоналу, своєчасне технічне обслуговування тощо. На підприємстві для захисту робітників від дії небезпечних та шкідливих факторів розробляється система управління безпекою праці (рис. 2).

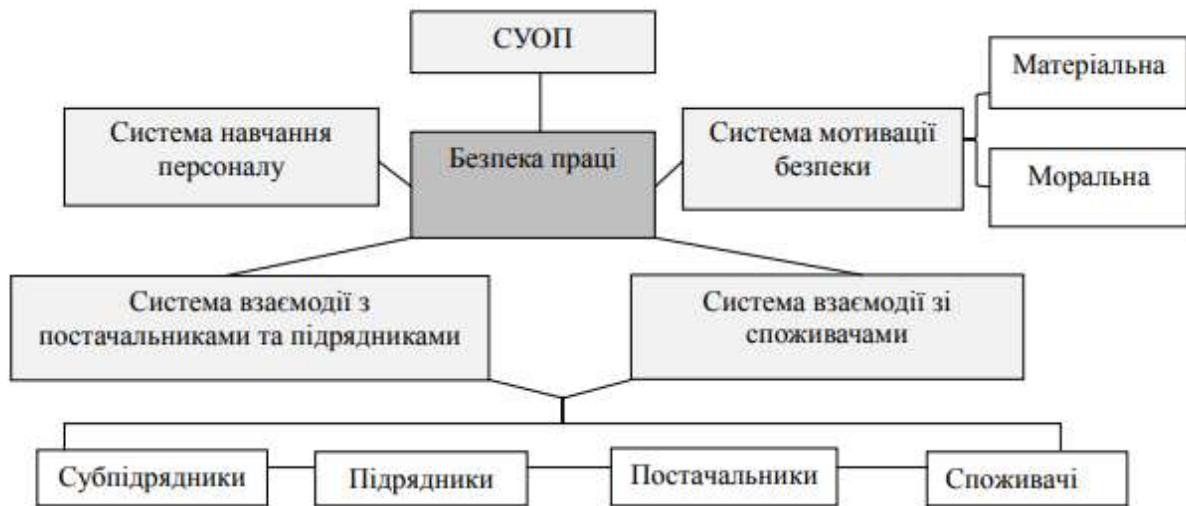

Рис. 2. Система безпеки праці на агропромисловому підприємстві

На ризики щодо виникнення небезпечних та аварійних ситуацій можна впливати за допомогою ефективної системи управління охороною праці (СУОП). В Україні функціонує багаторівнева СУОП, функціональними ланками якої є відповідні структури державної законодавчої та виконавчої влади різних рівнів, управлінські структури підприємств і організацій, трудових колективів [4, с. 92].

Наказом Міністерства праці від 22.10.2001 № 432 затверджено Концепцію управління охороною праці, в якій вказано, що управління охороною праці – це підготовка, прийняття та реалізація правових, організаційних, науково-технічних, санітарно-гігієнічних, соціально-економічних і лікувально-профілактичних заходів, спрямованих на збереження життя, здоров'я та працездатності людини в процесі трудової діяльності [5].

На підприємстві повинне забезпечуватися розв'язання таких завдань, як безпека обладнання, виробничих процесів, будівель і споруд, оптимальний режим праці та відпочинку, санітарно-побутове обслуговування, наявність засобів індивідуального захисту, забезпечення нормативних санітарно-гігієнічних умов праці, навчання й пропаганда з охорони праці, лікувально-профілактичне обслуговування працюючих, а також професійний добір працівників, котрі виконують роботи підвищеної небезпеки з урахуванням психофізіологічних показників і стану здоров'я.

Тому цілком природно, що сучасна система управління охороною праці з її значною інерційністю та можливою помилковістю, як наслідок прямої дії «людського фактору», не може бути достатньо ефективною та гармонійно інтегруватись у інтелектуальні технічні системи, які стрімко впроваджуються у сучасному агропромисловому комплексі.

Виходячи з цього, удосконалення СУОП повинні здійснюватись шляхом інтегруванням в нею інтелектуальної системи автоматизованого контролю за умовами праці на робочих місцях і управління санітарно-гігієнічними параметрами виробничого середовища (АСКУ), а також використання

комп'ютеризованих комплексів підтримки прийняття рішень (ККПР).

Висновки

Отже, виробничий травматизм у галузі АПК є загальною проблемою розвитку, оскільки завдає багато страждань не тільки конкретним людям та їх родинам, а й безпосередньо впливає на економічну ефективність сільськогосподарських підприємств. Недостатня ефективність СУОП закладена в принципах її побудови, а саме в повній залежності від дії людини (проявів «людського фактору») та виражається значною інерційністю, а також відсутністю оперативних інструментів реагування на небезпечні події.

Інтегрування у СУОП систем АСКУ та ККПР дозволить взяти під оперативний контроль та керування більшість небезпечних і шкідливих виробничих факторів, знизити вплив «людського фактору», підвищити ефективність управління та, як наслідок, підвищити рівень культури і безпеки праці на підприємствах, зменшити витрати і втрати підприємств, агропромислового комплексу України.

Література

1. Савченко В. М., Цивенкова Н. М., Савченко Л. Г. Дослідження рівня виробничого травматизму та професійної захворюваності в галузі технічного сервісу АПК України // Технічний сервіс агропромислового, лісового та транспортного комплексів. – 2016 р. – №6 – С. 100-105 – ISSN 2311-441X.

2. Державна служба України з питань праці. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://dsp.gov.ua/>.

3. Новак Т.С. До питання забезпечення права на охорону праці у сільському господарстві / Новак Т.С. // Вісник Академії адвокатури України. – 2012. – Число 3 (25). – С. 228-230.

4. Зеркалов Д. В. Охорона праці в галузі / Д. В. Зеркалов – К.: Основа, 2013. – 551 с.

5. Наказ Міністерства праці від 22.10.2011 №432. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ovu.com.ua/articles/9562-pro-vnesennya-zmini-do-nakazu-ministerstva-pratsi>.